

בס"ד, דבר הלכה (36) פסח תשע"ח

מאת מורנו הגאון רבי נחום אייזנשטיין שליט"א מרא דאתרא מעלות דפנה י-ם
להערות והצטרפות: פקס: 0722777203, או ל: dvarhalacha613@gmail.com.

=====

שאלה: מהו הסדר הנכון בערב פסח, לגבי: שריפת חמץ, ביטול חמץ, ומכירת חמץ, מה להקדים?

תשובה: את שריפת החמץ יש להקדים לביטול חמץ.

ולגבי המכירה והביטול, נחלקו גדולי הפוסקים מה להקדים. וע"ד מרן הגריש"א זצ"ל, יש לבטל את החמץ לפני חלות המכירה.

Question: what is the order on Erev Pesach for the following: burning Chametz, Bitul Chametz [nullifying the Chametz] and selling the Chametz?

Answer: one should burn the Chametz before doing Bitul Chametz. In regarding the selling, Ha'Gaon R' Elyashiv ZT"l held that it should be done after the Bitul.

----- ד ב ר -----

דעת הבכור שור (בחיודו שיש ריש פ"ב דפסחים), שמכירת חמץ הוא הערמה², ומהני רק מטעם דמדאורייתא בביטול בעלמא סגי. ולכן אם ימכור את החמץ לאחר הביטול, מגלה דעתו שרוצה לקנות, וישאר רק המכירה לבד בלא הביטול (כל זה מבואר בקונטרס הלכות קבועות להג"ר משולם איגרא; שו"ת איגרא רמה סי' לט).

ולפי דבריו, מוכרח האדם לבטל דוקא אחר המכירה. וכ"כ עוד כמה מגדולי הפוסקים, לבטל אחר המכירה.

ג] אולם בשו"ע הרב (הל' מכירת חמץ) כותב: "כי חמץ הנמכר אינו בכלל ביטול והפקר, מאחר שדעתו עליו לחזור ולזכות בו אחר הפסח".

ולפי שיטתו, יכול לבטל ואחר כך למכור, וכ"כ הרבה פוסקים.

ומש"כ לתמוה איך ניתן למכור דבר שכבר ביטלו, דעת מרן הגריש"א זצ"ל (בהגדה עמ' טו) שהמכירה שנוהגים היום, הוא מצד חשש שלא לא ביטל קודם בלב שלם.

ולכן יש עדיפות לעשות: שריפה, ביטול, ואחר כך מכירה (דהיינו שחלות המכירה של הרבנים יחול לקראת סוף שעה חמישית, שהשנה זה יוצא בערך 11:15 לפי שעון קיץ).

² ראה בשו"ת חת"ס (או"ח סי' קיג ד"ה אך גם) מש"כ לתמוה עלה.

א] הרמ"א (תלד, ב) כותב: "ואין לבטלו ביום אלא לאחר ששורף החמץ, כדי לקיים מצות שריפה בחמץ שלו". היינו, שאם יבטל קודם ששורף את החמץ, נמצא שלא מקיים את המצוה, שהרי שורף חמץ שכבר הוא מבוטל.

ומעתה יש לדון לפי מנהגינו שנוהגים למכור חמץ לגוי, מתי לעשות את הביטול?

הנה אם נבטל אחרי המכירה, ונמכור את החמץ לפני הביטול, יוצא שמבטל את המצוה, ומאותו הטעם שכותב הרמ"א לבטל רק אחר השריפה, נותן כן הדין לבטל רק אחר המכירה. ומאיך אם נבטל קודם המכירה, נמצא המכירה הערמה, שמוכר לגוי חמץ שכבר ביטל אותו ואינו שלו.¹

ב] ונחלקו בזה גדולי הפוסקים.

¹ ויש עצה לשייר במכירה איזה כזית חמץ שלא יכלל בכלל המכירה, ויבער חמץ זה מן העולם, ועל ידי ביעור כזית זה יקיים את המצוה בפועל [אבל צריך לפרש כן בשטר ולא סגי שיחשוב כן בליבו משום דהוה דברים שבלב ואינם דברים, וכך באמת אנו נוהגים בערב פסח שחל בשבת, לפרש בשטר המכירה חוץ ממזון ב' הסעודות שיאכל בשבת]. אך ידידי הגר"ד שליט"א לא ניחא ליה בעצה זו, שמא ישכח האדם לשורף חמץ זה וכדו'.